

Hva jeg mente, hva jeg mener

Taler

Peder Furubotn

Dato

30 juli 1959

Sted

NRK radio

- 1 Når jeg skal si noe om «Hva jeg mente, hva jeg mener», vil jeg først presisere selve målsettingen for politikken i landet vårt, slik jeg har sett den og fortsatt ser den.

- 5 Politikkens målsetting i vårt land må være denne:

Norge må oppheve klassesdelingen i folket, frigjøre seg fra klassesamfunnet, bringe mennesket i et naturlig forhold til landets produksjonsredskaper, la mennesket få arbeide etter evne, la mennesket få nyte fruktene av sitt arbeide
10 etter sitt behov, - for til slutt å la staten og de politiske partier forsvinne, sovne inn og dø.

En slik nasjonal målsetting i landets politikk er en politikk som i sitt vesen er internasjonal, et uttrykk for sann internasjonalisme. På grunnlag av vår egen
15 politiske målsetting i vårt eget land vurderer jeg så oktoberrevolusjonen, dens historiske karakter og betydning, dens utvikling, innhold og vesen.

Når det dreier seg om det våpen arbeiderklassen, vårt folk, må bruke for å realisere den politiske målsetting i landet, var jeg av den oppfatning at det var
20 den revolusjonære vold som måtte beseire den reaksjonære vold. Denne tanke fikk sin modning og utvikling under mitt arbeide i fagopposisjonen, under mitt arbeide i arbeiderrådsbevegelsen, - under idé-kampen for rådsforfatningen i Norge. Voldets kjennetegn er at den er ubundet av loven.

- 25 Ut fra dette revolusjonære grunnsyn vendte jeg meg mot pasifismen i vårt lands politikk, mot pasifismens konkrete uttrykk, militærstreiken. Storborgerskapet syntes ikke om min form for kamp mot pasifismen. Lagmannsretten ga meg derfor en dom på fire måneder. I fengslets luftegård møtte jeg den pasifistiske militærnekter til fortsatt meningsutveksling om pasifismens vesen og rolle i

Norge.

I dag har jeg en annen vurdering av voldsmomentets rolle i politikken, såvel av den revolusjonære vold som av den reaksjonære vold.

35

Jeg har for år tilbake sagt fra som min oppfatning at i dag må politikken erkjenne at militærvitenskapen har nådd et trinn i sin utvikling som overhodet umuliggjør bruk av det militære våpen under den politiske maktkamp mellom Øst og Vest.

40

Det var som kjent den berømte tyske tenker og strateg Karl von Clausewitz som slo fast at krigen er en fortsettelse av politikken med andre midler, at krigen tar karakter etter de til enhver tid tilgjengelige tekniske hjelpemidler. Jeg tror ikke det var noe tilfeldig innslag i historien at det ble Tyskland som sa fra at krig er politikk, at politikk er krig, at begrepene krig og politikk ifølge sitt innhold er synonyme begreper, - ikke to atskilte begreper som den tradisjonelle tenkning fortsetter med å hevde den dag i dag. Krigen, det vil si politikken, tar karakter etter de til enhver tid tilgjengelige tekniske hjelpemidler, - sier tyskeren Clausewitz.

50

Hvilke tilgjengelige tekniske hjelpemidler har så krigen i vår tid?

Det skulle i dag være unødvendig å gi noe svar på dette spørsmål. Det bør være kjent av alle i vårt land.

55

Min grunntese i dag er denne:

Dersom et menneske, en nasjon, et folk står overfor et element i politikken som fører mot undergang, mot utslettelse av alt liv, så har mennesket, nasjonen, folket, rett og plikt til å vende seg mot undergangselementet i politikken, vende seg mot det totale vanvidd i politikken, uansett hvem det er som opptrer som politikkens forsvarere.

60

Denne grunntese er enkel, men den er sann og det er det avgjørende.

65

Konklusjonen på det foredraget stortingsmann Gunnar Garbo holdt i Det Norske Studentersamfund i Oslo 8. februar, da han talte over emnet: - Frihet for enhver pris? lød slik:

«Intet er i dag viktigere enn å føre menneskeheten ut av den kalde krigen. Og hvor kyniske Sovjet-lederne enn kan være som politiske taktikere, så er det én ting de og vi har felles: ønsket om å berge livet. Denne felles interesse, som en begynner å bli seg pinlig bevisst på begge sider, er den faste plattform vi må bygge på. På denne måten har vi et utgangspunkt: La oss ikke stelle oss slik at vi utsletter hverandre - la oss prøve å finne en bedre løsning.»

Dypt menneskelig faller ordene:

La oss ikke stelle oss slik at vi utsletter hverandre - la oss prøve å finne en bedre løsning.

La meg få sitere hva London Times skrev den 12. januar i år: «Et gjenopprustet Tyskland utstyrt med kjernefysiske våpen vil sannsynligvis om fem til ti år være kolossalt (formidable). Selv om general de Gaulle gjennomfører «et fransk mirakel», vil Vest-Tyskland ha den største hær i Vest-Europa. Hvordan kan Russland unngå dette? Det er hr. Khrusjtsjovs problem.»

Også hr. Gerhardsens problem, skulle jeg tro, - også Norges problem, Europas problem, verdens problem.

Ifølge Berlingske Tidene, uttalte Randolph Churchill på et møte i København 16. februar i år følgende:

«Om engelsk utenrikspolitikk het det at den i 500 år var basert på kreftenes balanse på det europeiske fastland, idet England alltid sørget for å holde med den neststerkeste mot den sterkeste uten særlig hensyntagen til politisk moral eller religion. Her fikk Churchill innflettet at dette jo bl.a. førte til at England i krigen mot Napoleon hadde et lite tåpelig mellomspill her i København.»

Uten særlig hensyntagen til politisk moral eller religion, - sier Randolph Churchill. Disse enkle ord skulle bidra til å kaste lys over grunnproblemet i politikken i vår tid.

Dette var noen ord om «Hva jeg mente», nå vil jeg si noen ord om «Hva jeg mener». Jeg mener for det første at tiden er inne da vi for alvor må stille oss dette spørsmål:

110 Er Norges arbeidsevne, landets produksjonsevne, på høyde med det ufravikelige krav som situasjonen stiller til oss slik verden ser ut i dag?

Jeg mener for det annet at Norges framtid i høy grad vil bli bestemt av det svar som landets politikk i dag vil gi på dette spørsmål.

115

Mitt svar er dette: Vurdert ut fra Teknikkens Vidunder i vår tid, må det slås fast som en urokkelig kjensgjerning at Norges arbeidsevne, landets produksjonsevne, ligger langt tilbake, uhyre langt tilbake for det ufravikelige krav som situasjonen i verden stiller oss overfor i dag.

120

Vår fremragende landsmann professor Edgar B. Schieldrop har med særlig styrke hevdet det syn at det gjelder å fortelle alle land og folk hvilke muligheter tekno-vitenskapen gir for stadig å øke verdens velstand.

125 «Vi i vårt yrke har det forpliktende kall» - sier professor Schieldrop - «at vi kan vise verden det forgjettende mål som gjør veien verdt å vandre. Vi kan heise det, folde det ut som en morgenrøde over horisonten, som et drømmesyn.

130 En fantastisk drøm, ja. Men samtidig den mest realistiske og virkelighetsnære som noensinne er drømt her på jorden.

La verden få se dette syn. Dette syn som er svimlende selv til en drøm å være, men ikke mer svimlende enn vår faktiske evne til å virkeliggjøre.»

135 Disse mektige ord av professor Schieldrop lar oss fornemme mennesket som skaper, lar oss fornemme menneskets uuttømmelige skaperevne i vår tid. La oss aldri glemme at mennesket vil være skaper. Det er det store, det evige, det udødelige.

140 Tillat at jeg nå stiller dette spørsmål:

Er der for oss noen større, noen mer nærliggende, noen mer jordnær oppgave i verden, enn å utløse menneskets skaperevne, menneskets arbeidsevne, menneskets produksjonsevne i vårt eget land, i vårt eget folk? Jeg skulle ikke tro
145 det. Sann arbeidsglede, sann kulturglede, sann skaperglede, er djevelens overmann uansett hvor vi møter ham.

150 Bare på den måten at vi først og fremst stiller krav til oss selv er det mulig i vår tid å tilføre den uselviske patriotisme, den uselviske internasjonalisme som er lagt ned i professor Schieldrops revolusjonære idé, styrke og gjennomslagskraft i verden.

155 Norge bør derfor med få ord kunne forme sin oppgave slik:

Landets tekniske produksjonsmidler må i hurtig tempo bringes på høyde med tekno-vitenskapens utvikling, mennesket må bringes i et aktivt inspirerende forhold til landets tekniske produksjonsmidler, folkets innsatsvilje og offervilje må utløses helt og fullt for det historiske krav å gi massene i de underutviklede land i Asia og Afrika muligheter for å leve et menneskeverdig liv, vår nasjon som 160 helhet må bli seg sitt særlige historiske ansvar bevisst i den veldige kamp som er under utvikling i alle land for å normalisere forholdet mellom Øst og Vest.

165 Norsk patriotisme, norsk internasjonalisme vil i dag kunne si til sine landsmenn:

Ja, - Norge må uten tvil være med på alt som kan bety noe av verdi og mot alt som ikke kan bety noe av verdi for massene i de underutviklede områdene.

170 Over alt i verden betyr menneskets, nasjonens følelser og livsrytme noe helt avgjørende i vår tid. Noen hevder at oppgaven er å erobre følelseslivet og livsrytmen hos kolonifolkene som utkjemper sin nasjonale frihetskamp. Sann patriotisme, sann internasjonalisme er ikke ute etter erobringer, aller minst etter følelseslivet og livsrytmen. Det som jeg savner mest i verdenspolitikken i dag er 175 nettopp det element i politikken som skulle gi hel og full dekning for den avgjørende realitet som har fått navnet følelsesliv og livsrytme i menneskets, i nasjonens liv.

180 Følelsesliv og livsrytme, - ja. Sannheten er vel den at i vårt land er neppe noe menneske uberørt av dette grunnproblem i tiden. Vi hører, merker og føler daglig den såre tone av voksende politisk apati i landet vårt. Store lag av folket flykter fra politikken, særlig ungdommen, - sier man.

185 Jeg tror ikke at det er fra politikken menneskene flykter i vår tid, aller minst ungdommen. Det mennesker flykter fra er den historiske avleiring i politikken,

som ikke lenger tjener livet. Livet vender seg mot selvmord-appellen i tidens politikk. Er dette riktig - jeg tror det er riktig - så er det samtidig tidens såre appell til oss alle om å fremkalle en renessanse i landets politikk.

190

Hvilket steg må vi begynne med? Dette enkle steg må vi begynne med:

Realisere prinsippet om den private eiendomsrett, den personlige eiendomsrett til arbeid for alle borgere av landet vårt.

195

Jeg tror at prinsippet om den personlige eiendomsrett til arbeid, er det prinsipp som må danne grunnlaget for en demokratisering av arbeidslivet i Norge.

200

Den innenrikspolitikk i vårt land som realiserer en sann arbeidsglede, en sann kulturglede, en sann skaperglede i nasjonen, kan ikke og vil ikke underordne seg maktrytmen i Vest eller maktrytmen i Øst. Det må være innlysende for alle. [Det] burde også være det for Eisenhower og Khrusjtsjov.

205

Kjennetegnet på denne politikk på det utenrikspolitiske område er aktivitet, menneskelig aktivitet, - offervilje, selvstendighet.

I det brev som Eureka Mekaniske Verkstedklubb, Nylands Mekaniske Verkstedklubb og Akers Mekaniske Verkstedklubb sendte til Stortinget, heter det:

210

«Situasjonen i verden bekrefter på en urovekkende måte at vår militærpolitikk er i ferd med å tape av syne Norges særlige rolle i verdenspolitikken som en liten, men høyt utviklet prinsippfast rettsstat.

215

Våpeneksporten til Cuba var et varsel til oss alle om en tendens til prinsippløs utarting i landets politikk.

220

Vi er av den faste overbevisning at vår militærpolitikk til enhver tid må ta sikte på å la Norge uten hemninger av noen art fylle sin særlige rolle som den prinsippfaste fredsmegler mellom Øst og Vest.

Vi vurderer denne oppgave i verdenspolitikken som den største og viktigste i Norges historie.

Stortinget må alvorlig overveie hva det betyr at vårt land er grenseland med Sovjet-Samveldet, ikke med noen av landene i Vest-blokken.

230 Vi gjør motstandsmannen Lauritz Sand's ord til våre egne: «Ve det folk som glemmer krigens lærdommer.»

Situasjonen kaller på Norges Storting som fredsmegler mellom øst og vest.»

235 Ja, - slik lød ordene fra verkstedklubbene.

Det faktum at krigen er en fortsettelse av politikken med andre midler, at krigen tar karakter etter de til enhver tid tilgjengelige tekniske hjelpemidler, stiller menneskeheten overfor den veldige oppgave å frigjøre politikken fra krigen.

240 Intet annet duger i vår tid.

«Vi skal velge for enhver pris å tjene menneskelivet,» sa stortingsmann Gunnar Garbo i sin store tale i Studentersamfundet.

245 Sanne ord. Hvem er så den nye fiende av menneskelivet, den farligste fiende i dag? Fienden er døden, den død som truer alt liv på jorden. Kan historien vise til noen mer menneskefiendtlig fiende enn denne? Nei, - historien kan ikke det.

250 Med stadig større, med stadig mer vaktsom kampevne enn i årene 1940-45 må Norge kjempe for sin rett og plikt til å velge frihet for enhver pris.

Frihet og liv er ett, - liv er frihet, frihet er liv!

255 Mennesket, menneskeheten står i vår tid foran et vendepunkt i sin historie:

Erkjenne at den hellige, den evige frihetsidé har rett og plikt til å vende seg mot den nye fiende av livet, vende seg mot krigen, mot døden, - og seire over den.

260 Vår tids mektige kamprop blir:

Den menneskelige moral, den menneskelige kultur må innta sin rettmessige plass i politikken, - politikken må frigjøre seg fra krigen.

265 Menneske i Vest, fraterniser med mennesket i Øst!

Menneske i Øst, fraterniser med mennesket i Vest!

Det haster, - vår tid er knapp.

270

Kilde

275 Peder Furubotn: Hva jeg mente, hva jeg mener: svar på noen spørsmål fra Sveriges radio. Oslo 1960

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/hva-jeg-mente-hva-jeg-mener-253>

280

285

290

295

300